

Віталій РОМАНЧУК

Здобувач вищої освіти ОС «Магістр»

спеціальності «Менеджмент»

Науковий керівник: **Добровольська Е.В.**

канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту,

публічного управління та адміністрування

ЗВО «ПДУ»,

м. Кам'янець-Подільський

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ПІДПРИЄМСТВА

Ускладнення умов функціонування сільськогосподарських підприємств обумовлює активний пошук резервів підвищення економічної ефективності виробництва. Це, у свою чергу, вимагає підвищення продуктивності праці та удосконалення формування витрат, що має пріоритетне значення для національної економіки в умовах її європейської інтеграції. Проблема формування витрат є однією з найактуальніших для кожного сільськогосподарського підприємства, оскільки від їх рівня й динаміки залежать не лише фінансові результати його діяльності, але й ефективність функціонування національної економіки. Це стосується всіх галузей та підприємств. Але при цьому необхідно мати на увазі конкретні особливості, які впливають на формування відповідного рівня ефективності в кожній з них. Зокрема, це стосується галузі рослинництва.

В останні роки вітчизняні підприємства суттєво наростили як обсяги виробництва, так і рівень урожайності основних сільськогосподарських культур. Це дало змогу багатьом виробникам отримати не тільки додаткові доходи, а й підвищити прибутковість виробництва. Разом з тим, в галузі рослинництва продовжують накопичуватись і системні проблеми. Вони пов'язані з порушенням оптимальної структури сівозмін, виснаженням ґрунтів, їх забрудненням. Крім того, вітчизняні підприємства на світових ринках

вимушені конкурувати з продукцією країн, які в значній мірі дотують виробництво аграрної продукції.

Відносно самого терміну «управління витратами» існують різні точки зору. Позиція І. Давидова полягає в тому, що управління витратами – це динамічний процес, який включає управлінські дії, мета яких полягає у досягненні високого економічного результату діяльності підприємства. Воно зводиться не лише до зниження затрат, а поширюється на всі елементи управління [3].

З точки зору І. Свиноуса, систему управління витратами слід розуміти як сукупність прийомів і способів, інструментів і важелів впливу на формування витрат, спрямовану на досягнення їх максимальної ефективності на підприємстві у процесі відтворення, за постійного контролю їх рівня та стимулювання зниження [4].

Вітчизняна практика, визначає управління витратами на виробництво продукції як плановий процес формування витрат на виробництво всієї продукції і собівартості окремих виробів, контроль за виконанням завдань по зниженню собівартості продукції, виявлення резервів її зниження.

Управління витратами на виробництво являє собою багатоцільову систему, в якій мають брати участь всі виробничі ланки і служби підприємства. Найбільш повна первинна інформація про витрати перебуває на найнижчому рівні управління. У міру просування до більш високого рівня управління вона скорочується. [2, с. 26].

Управління витратами у сфері виробництва продукції рослинництва визначається такими основними особливостями:

1. Технологічним процесом виробництва декількох видів продукції, а також необхідністю розподілу загальних видатків між ними.

Сучасне сільськогосподарське підприємство – складний виробничий організм, у якому процеси виробництва здійснюються в різний час і в різних частинах організаційно-економічного простору підприємства. Тому необхідно встановити місце формування (виникнення) витрат, яке може бути

презентовано галуззю підприємства або його окремим підрозділом. Усе залежить від організаційно-економічної структури сільськогосподарського підприємства, наявності в ньому тих або інших галузей і служб.

2. Послідовним здійсненням основних виробничих процесів.

У виробничому процесі рослинництва під час виконання технологічних робіт має місце велика кількість витрат: витрачається насіння, добрива, нафтопродукти, відбувається фізичне зношування техніки, машин, устаткування, інших основних засобів, оплачується праця працівників і т.д. Усі ці ідентифіковані витрати повинні накопичуватися й розмежовуватися.

Ефективна організація дозволяє здійснити поточний контроль над витратами на виробництво й виявляти в оперативному порядку відхилення фактичних витрат від діючих норм видатків матеріалів, заробітної плати й інших виробничих витрат, їх причин, винуватців і впливу на собівартість продукції для встановлення найбільш істотних відхилень із метою прийняття необхідних управлінських рішень [1].

3. Високою питомою вагою незавершеного виробництва в рослинництві.

Розбіжність часу виробничого процесу з часом одержання готової продукції у звітному році викликає значні залишки незавершеного виробництва, які переходять на наступний рік (витрати на посів озимих зернових культур, внесення органічних добрив, посіви багаторічних трав, культурні пасовища і т.д.). Оскільки процес виробництва в рослинництві триває багато місяців, і паралельно здійснюються витрати під урожай двох суміжних років, потрібно розмежування витрат за роками.

Отже, можна виділити такі завдання управління витратами в рослинництві:

- своєчасне й повне відображення всіх витрат на виробництво окремих видів культур або групи культур чи робіт незавершеного виробництва;

- контроль над правильним, раціональним використанням насінневої продукції, органічних і мінеральних добрив, коштів на оплату праці, сільськогосподарської техніки, робіт автотранспорту й інших допоміжних виробництв;

- своєчасне й повне оприбуткування продукції з оформленням відповідних документів;
- перевірка виконання планів і завдань по витратах і одержанню продукції;
- виявлення відхилень від установлених норм витрат відповідно до технології виробництва з метою визначення резервів їх зниження;
- визначення результатів виробничої діяльності по культурах, групах культур і підприємству в цілому;
- надання інформації для визначення фактичної собівартості продукції.

Від ефективного вирішення зазначених завдань значною мірою і залежить реальна собівартість окремих видів продукції рослинництва й величина прибутку від їх реалізації.

Отже, сільськогосподарське виробництво має свої особливості, а галузь рослинництва має домінуюче положення в загальній виробничій системі. Система управління витратами у сфері виробництва продукції рослинництва характеризується такими особливостями: технологічним процесом виробництва декількох видів продукції, а також необхідністю розподілу загальних видатків між ними; послідовним здійсненням основних виробничих процесів; високою питомою вагою незавершеного виробництва в рослинництві.

Список використаних джерел

1. Баришевська І.В., Чаюн Т.І. Формування собівартості продукції рослинництва та шляхи її зниження на сільськогосподарських підприємствах. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва*. Серія: Економічні науки. 2017. № 7. С. 70–76.
2. Грещак М. Г., Коцюба О. С. Управління витратами. Київ. КНЕУ, 2002. 131 с.
3. Давидов І. Є. Управління витратами: Навчальний посібник. Київ. Центр учбової літератури. 2008. 320 с.
4. Свиноус І. В., Гаврик О. Ю., Іванова Л. С. Теоретико-організаційні засади формування системи управління виробничими витратами сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2016. № 17.